УзССР Давлат китоб палатаси
Инв.

Она юртинг — олтин бешигинг

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил, 1 августдан чиқа бошлаган	№ 4 (65977) 1997 йил, 11 январь, шанба	Сотувда эркин нархда

Муҳаррир минбари

ҚАЙГА БОРМАЙ, БОШДА ДЎППИМ...

Ярим тунда эшик тақиллади. Очсам, қўшни уйда яшайдиган, яқиндагина қайсидир вилоятдан кўчиб келган келинчак. Қизчасининг кечга яқин ҳарорати кескин кўтарилиб, «Тез ёрдам»га қўнғироқ қилса, ўрис аёл нималардир дермиш. Бегона тилга тушунмаган бечора қўшним мендан «Тез ёрдам»ни чақириб беришимни сўради. Рақамни тердим ва рус аёлининг ўктам овозда: «Слушаю Вас» деганинини эшитдим. Атайлаб ўзбекча гапирдим. У эса мендан ўрисча гапиришни талаб қилди.

Эртасига эрталаб қўшнимдан хабар олдим. Қизчаси анча тузалиб қолибди. У ўз миннатдорчилигини билдирди. Аммо менга бошқа тилда гапириб бировнинг ҳожатини чиқариб берганим учун миннатдорчилик билдиришлари негадир қизиқ туюлди.

Бир воқеа ҳеч хотирамдан кўтарилмайди. Совет тузуми ҳукмрон пайтлар эди. Ригадаги ёзувчилар уйида бўладиган ёш ижодкорлар семинарида қатнашдим. Рига билан яқиндан танишиш учун унинг олифта кўчаларини пиёда айландим. Денгиз бўйи шаҳри эмасми, бир пасда кеч тушди. Бир пайт атрофга бундай разм солсам, адашиб қолибман. Атрофда ўз юмуши билан у ёқдан-бу ёққа ўтиб турган туб аҳолидан манзил учун табиийки, ўрис тилида тиллашишим керак. Шундай йўл тутдим. Мен кимдан илтифот билан ижодкорлар уйига қандай борилади деб сўрасам, аввал юзимга диққат билан тикилишардида, ўз тилида дағалроқ гапириб, кетиб қолишарди. Охири, чарчаб, милицияга мурожаат қилдим, уларнинг ёрдами билан манзилимга етиб келдим. Бу воқеани дўстларга айтиб берсам, улар кулишиб; «Ригаликлар бегона тилда гапирган одамни ёқтиришмайди. Уларнинг назарида уларнинг ватанидан, миллатидан, тилидан буюкроқ ҳеч нарса йўқ», — дейишди.

Мен ўшанда, уларга ҳавасим келган эди. Яратганга шукрки, бизнинг хўрланган миллий қадриятларимиз қайта тикланди. Она тилимизнинг бойлиги, бир буюк миллат гапиргўвчи тил эканлиги тан олиниб унга давлат тили мақоми берилгани, Узбекистоннинг мустақил давлат сифатида эълон этилиши миллий фахримизни, миллий ғуруримизни юксалтирди. Аммо, бир шоир айтганидек, томи паст қурилган уйларда эгилиб яшашга ўрганган одам, пайти келиб баланд томли уйларда ҳам бошини эгиб юради. Бошимни кўтарсам, томга уриб оламан, деб ўйлайди. Шунга ўхшаб ҳанузгача миллий фахримиз бўлган тарихимиз, она тилимиз қадриятларимиз қадрини ҳимоя қилишда, уларни ёт назарлардан асрашда нималардандир чўчиймиз.

Севимли шоиримиз Эркин Воҳидов қачонлардир битиб қўйган:

Қайга бормай, бошда дўппим,
Ғоз юрарман гердайиб,
Олам узра номи кетган
Ўзбекистон, ўзбегим...

Бу мисралар ҳар бир ўзбекнинг юрагида буюк фахр туйғусини уйғотади. Мана шу фахр ҳисларига чулғаниб ҳузур қилиб кетаётганингда «покажите карточки», — дейди ёт овоз троллейбусда. Юрагингда нимадир синади. Бўғзингда бир сўз айланиб-айланиб ўлади.

— Ая, мана бу бобо ким, — сўрайди 4 яшар ўғил онасидан мустақиллик майдони бекатидан метродан чиқаркан. Мен у тикилган пештоққа қарадим. Не кўз билан кўрайки, қачонлардир миллатимиз бошига оғир ва қонли кунларни солган «доҳий Ленин»нинг халққа йўл кўрсатиб турган ҳолатдаги сурати тошга ўйиб ишланган экан. Қизиқ, шунча пайт ишга қатнаб, пештоққа кўзим тушмаган экан. Боланинг нигоҳи ўткир-да, у ҳатто юракдаги туйғунинг рангини ҳам кўра олади. Сен жуда кучлисан, болажон, дегим келди унга. Зеро, сен истиқлол томирида улғайиб боряпсан. 1996 йил шавкатимизни дунёга ёйган Амир Темур йили деб нишонланди. Бу байрам миллий ифтихоримиз уфқларига қўйилган навбатдаги қадам эди. Кейинги босилажак қадамлар кўксини озодлик кўтарган, манглайига эрк қуёши лаб босган сен — болажонники бўлади.

Мен сезаяпман, биз қилган хатоларни англаб бир буюк авлод етилиб келаяпти. Унинг қонидаги Ватан, миллат халқ туйғулари улуғвор ва ўктам бўлади. У авлод ўз халқини қалбдан севади ва унинг бағрида ҳеч қурса бир зарра бўлмоқни ҳам ўзи учун ифтихор, шараф деб билади.

Бизнинг ўзбек миллатимиз меҳмондўст халқ. У ҳеч бир мусофирни хафа қилиб қўймайди. Агар қўлидан келса, охирги бурда нонини ҳам меҳмонга тутади. Бу урфга айланган одат бизнинг қадим авлоддан меросдир. Бу ҳам бизнинг энг гўзал миллий фахримиздир. Болажон, сенинг қонингда жўш ураётган ўзбекий туйғу бу одатларни давом эттиражак. Энди сен миллатнинг ғурурини, орини, муқаддаслигини кўз қорачиғидай асрагин.

Ҳар хору хасларинг жонимга яқин,
Кўзим қаросидан яралган тупроқ.
Онам соғинчидай маъюс, бокира —
Менинг борлиғимсан, эй сирли япроқ.

Бир фахр кезади қонимда уйғоқ
Қирлар титроғига қоришади тан.
Темур нафасидан яралган руҳим —
Менинг ғуруримсан, ўзбекий Ватан.

РАҚС САНЪАТИМИЗ ГУЛЛАСИН!

Матбуотда Президентимиз Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон миллий рақс ва хореография санъатини ривожлантириш тўғрисида»ги фармони эълон қилинди.

Фармонда миллий рақс санъатини янада юксалтириш, бой тарихий анъаналар ва усуллар тиклаш, махсус таълим тизимини такомиллаштириш, малакали кадрларга бўлган эҳтиёжни тўла қондириш каби қатор муаммоларга эътибор қаратилган.

Чилдирмангни чалгин, болажон
Ўзбекча куй тутсин дунёни.
Майли, чалгин, озод Ватанда,
«Бухоро»ча «Қари наво»ни.

Куйимизда қуёш яшайди,
Сени мафтун этар ҳарорат.
Ўртага туш, ўйна, болажон,
Бугун сенинг навбатинг фақат.

Чилдирмалар узоқ тинганди,
Куйларимиз тортганди хомуш.
Бошимизга қўнди, хайрият,
Эрк аталган, Хумо деган қуш.

Чилдирмани ўзинг, чал юрак,
Қуёш билан ўйнайди осмон.
Бахт чопонин елкангга ташлаб,
«Андижон»ча ўйна, болажон!

ИҚТИДОРНИНГ ҚАДРИ БАЛАНД

«Ўзбекистон Республикаси Президентининг иқтидорли ёшларни чет элда таълим олишларини қўллаб-қувватлаш «Умид» жамғармасини тузиш тўғрисида»ги фармони чиқди. Мамлакатимизда ижтимоий-сиёсий, маънавий, иқтисодийислоҳотларни амалга оширишда жаҳон андозалари даражасида билим олган заковатли, баркамол миллий кадрларнинг ҳиссаси беқиёс бўлади. Ватанга фидокорона хизмат қиладиган, ўз иқтидори билан она юртни улуғлашга қобил, истеъдодли йигит-қизлардан юксак малакали мутахассислар тайёрлаш — «Умид» жамғармасини тузишдан кўзда тутилган мақсаддир. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги, Ташқи ишлар вазирлиги, Фанлар академияси, Фан ва техника давлат қўмитаси, Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки «Камолот» жамғармаси ва бошқа корхона ва ташкилотлар «Умид»нинг ҳомийлари бўладилар.

Муҳокама учун мавзу

ҚАЛБ БИР ГУЛ — АТРОФ ЭСА...

Биласизларми болажонлар! Инсоннинг бошқа мавжудотлардан фарқи, унга ақл ато этилганлигидадир. Хўш, ақллиликнинг биринчи белгиси нима? Фаросат! Уни қандай билиш мумкин?

Одатда дарвоза атрофларигача чиннидек қилиб супуриб қўйилган ҳовлига кириб келган одам бирдан хушёр тортиши ва оёғи тагига қараб қўйиши табиий. Пойабзалим ифлос эмасмикан, дегандек. Демак, гўзалликнинг битта кичкинагина унсури — озодлик инсоннинг инсонлигини эсига соляпти.

Ҳадисда «Тангри гўзалдир — гўзалликни яхши кўради», деган битик бор. Тангри оламни шундоқ гўзал қилиб яратганки, уни таърифлаб тарифига етиш қийин, етолмаймиз ҳам. Каттадир-кичикдир гўзалликка интилар экан, бор-йўғи ундан нусхагина кўчиради холос.

Демак, гўзалликни қадрлай билиш, уни асраш, эъзозлаш, гўзал сўзлаш, гўзал кийиниш.

Буларнинг бари ақлнинг белгиси, инсонгагина хос фазилат экан.

Шаҳарларимиздаги қайси кўп қаватли уйларнинг хонадонларига кирманг, чиройли уй тутумлари, деворлардаги гўзал табиат манзаралари, бўртма, босма қоғоз гулларни кўрамиз. Уй ичларига шундай дид билан зеб бериш урф бўлди. Лекин ўша кўп қаватли уйларнинг подъездлари, чиқиб-тушадиган лифтлари, йўлаклари, деворларига бир эътибор қилинг! Қараб бўлмайди. Ёмғир сувлари оқиб кетадиган ариқчалар ахлатга тўлиб қолган. У ер бу ерларда ахлат уюми...

Уйлаб қоласан киши, ҳозир Рамазон — покланиш ойи. Бу муборак ой қанчалик интиқлик билан кутилади. Покланиш фақат ейиш-ичишдан , ёмон уй, ёмон фикр, ғийбатлардан, турли-туман қимор ўйинларидангина тийилиш эмас, балки одам ўзи яшаб турган ҳовли, маҳалла, кўча, уйингоҳлар, мактаб ва боғчалар атрофини ҳам ифлослашдан тийилишдир. Оёғимиз етиб, кўзимиз тушадиган жойлар гўзал, тоза ва озода бўлмас экан, ўттиз кун эмас, ўттиз ой рўза тутсак ҳам қалбимиз покланмайди. Чунки бу ифлосликларнинг карохати одамга уради. Улар нафас йўли орқали, микроблар орқали қалбимизга киради. Ҳар бир қалбни бир гул десак у яйрайдиган чор-атроф чинакам гулзор, чиройли бўлиши керак.

Мен шу пайтгача «рамазон ойи — фаришталар ерга тушадиган ой келяпти, бу улуғ ойни ҳамма ёқни чинни-чироқ қилиб кутиб олайлик» деган бир ҳаракатни кўрганим йўқ. Ҳатто рамазон ойи ичида ҳам бундай савоб ишлар кузатилмайди. Катталар ҳам, болалар ҳам саф-саф бўлиб, ахлат уюмлари ёнидан ўтиб, таробухга бориб келаверадилар. Шунда «Оллоҳ деяпсиз — бу яхши! Лекин Оллоҳ гўзалликни яхши кўради-ку» дея ҳайқиргим келади.

Хўш, биз таъкидлаётган гўзаллик қаердан бошланади? Уйданми, ҳовлиданми ёки ён атрофданми? Балки унисидан ҳам, бунисидан ҳамдир. Энг асосийси, ҳар бир одамнинг ўзидан бошланиши зарур. Ифлослик чақилган битта писта пўчоғидан, бир парча қоғоздан, пойабзалга ёпишган бир парча лойдан бошланади. Гўзаллик инсонни безовчи бир либосдир. Бироқ одам ўзига оро берибгина қолса, чор-атрофга бефарқ бўлса, устига алмисоқдан қолган қуёқини кийиб олган рўдапога ўхшаб қолади.

Бу гаплар катталарга ҳам, кичикларга ҳам — ҳаммамизга тегишлидир азизлар! Чунки биз гўзалликни ҳам, унинг аксини ҳам биргаликда яратамиз.

Нима демоқчиман, ҳовлиларимиз ҳам, кўчаларимиз ҳам, боғларимиз ҳам, борингки, далаларимиз ҳам уйларимиздек гўзал, чиройли шинам бўлсин... Биз гўзаллик билан, гўзаллик биз билан яшасин. Гўзаллик бор жойда, поклик бўлади, поклик бор жойда барака бўлади. Қолаверса, Ўзбекистон энди ўз уйимиз, ҳа ўз-ўзимизники. Уни кўргани, у билан ошно бўлгани бутун дунёдан келишаяпти. Меҳмонларнинг кўзлари фақат гўзал жойларни, гўзал қиёфалару гўзал чеҳраларни кўрса дейман...

Қанийди гўзал кўчалардан, гўзал ҳовлилардан, хиёбонлардан, далаю қирлардан репортажлар ёзсам ва ана шу гўзалликни яратаётган каттаю кичиклар ҳақида ҳикоялар қилсам. Оҳ, менинг ушалиши ҳам осон, ҳам қийин орзуларим...

РОСТГЎЙ БОЛА.

(Давоми. Боши ўтган сонда)

Паққос ва Ваққоснинг Янги йил саргузаштлари

Мактаб саҳнаси учун

ИККИНЧИ ПАРДА

УЧИНЧИ КЎРИНИШ

Ўрмондаги яланглик. Мусиқа оҳангида қор парчалари рақсга тушмоқда. Узоқдан Ваққос ва Паққосларнинг овозлари келади. Қор парчалари секин ғойиб бўлади, саҳнага Ваққос ва Паққослар кириб келишади.

ПАҚҚОС: — Уф, Ваққос бу бужурнинг орқасидан югураверив роса чарчадик. Пўпанак салтанатига киришимизга ҳам озгина қолди. Кел шу ерда нафасимизни бир оз ростлаб олайлик.

ВАҚҚОС: — Тўғри айтасан. Мен ҳам югураверив роса чарчадим.

ПАҚҚОС: — Айтгандай, Ваққос улар бизни таниб қолишлари мумкин. Шунинг учун кийимларимизни ўзгартиришимиз керак.

ВАҚҚОС: — Тўғри айтасан, юзимизга ҳам у-бу нарсалар суриб олмасак бўлмайди. Иккаласиям кийимларини тескари қилиб кийишади. Юзларини ҳам доғ-дуғ қилиб олишади.

ПАҚҚОС: — Буни қара-я, сени умуман таниб бўлмай қолди!

ВАҚҚОС: — Мана бу ёғи ҳам яқин қолди, энди янги йилни қандай қилиб топиб, китобни қанақа қилиб оламиз?!

ПАҚҚОС: — Тўғри айтасан, аввал янги йилни учратиб, ундан китобнинг қаердалигини билишимиз керак... (Шу пайт узоқдан ғала-ғовур овоз эшитилади).

ВАҚҚОС: — (қараб) Шошма-шошма, анавуни қара, Ваҳима билан Оҳорой Янги йилни бу ёққа олиб келишаяпти.

ПАҚҚОС:— Ҳа-я энди нима қиламиз?!

ВАҚҚОС: — Ҳозир йўлини топамиз... Демак сен адашиб қолган бўласан. Сен уларни чалғитиб турганингда, мен секин янги йилдан китобнинг қаердалигини билиб оламан. Бекиндик. (Ваққос ва Паққослар бекинишади. Ваҳима билан Оҳоройлар Янги йилни олиб киришади).

ПАҚҚОС: — (йиғлаб) Энди нима қиламан! Энди қаёққа бораман?! А-а-а! Қорним очиб кетаяпти а-а-а-а!

ВАҲИМА: — (унинг ёнига келиб) Вой шўрлик, вой бечора! Бўри еб кетса нима бўлади-а? Ҳамма томонда оч бўрилар изғишиб юришибди.

ЯНГИ ЙИЛ: — Намунча ваҳима қилмасанг, болани қўрқитиш яхши эмас!

ОҲОРОЙ: — Жим бўл, сенга гапиришни ким қўйибди. Қани мана бу ерга ўтир! Овозингни чиқарма. У билан ўзимиз гаплашамиз. (Яна Паққоснинг олдига бориб) Менга қара болакай, ўзи қаёққа кетаётувдинг а?

ПАҚҚОС: — Бувимларни Янги йил билан табриклагани кетаётувдим, йўлдан адашиб қолдим! Энди нима қиламан а-а-а-а!

ОҲОРОЙ: — Жим бўл, бу «яхши» бола экан. Вой-вой-вой! Ўзимизга ўхшаган «ширингина» экан. Ҳойнаҳой сираям ювинмасанг керак а? Шунақами?

ПАҚҚОС: — Тўғри айтасиз, сувдан ўлгудек қўрқаман! Вой бувижон қаердасиз!

ОҲОРОЙ: — Бўлди, бўлди, ҳозир сенга йўлни кўрсатиб қўямиз!

ВАҲИМА: — Ҳа-а катта йўлни! Қани юрақол! (улар Паққосни эргаштириб олиб чиқиб кетишади. Дарахт орқасига беркинган Ваққос Янги йилнинг олдига келади).

ВАҚҚОС: — Ҳей-ҳей, Янги йил!

ЯНГИ ЙИЛ: — (уни танимай). Кимсан?

ВАҚҚОС: — Секин, мен Ваққосман. Биз Аёз бобо, Қорқиз ва болаларнинг топшириғи билан бу ерга, сени қутқаргани келдик. Кейин бобомлар сеҳрли «Билимлар китоби»ни кимдалигини билинглар дедилар?

ЯНГИ ЙИЛ: — Шошма-шошма, овозинг танишроқдай эшитилаяпти. Ҳа—а-а-а сен анувилар билан биргаликда мени...

ВАҚҚОС: — Э, у ишимиз учун роса таъзиримизни едик. Ҳозир бу нарсаларни гаплашиб ўтирадиган пайт эмас. Мен сенинг қўлларингни ҳозир бўшатаман...

ЯНГИ ЙИЛ: — Тўхта, кеч қолдик! Улар қайтишяпти. Китоб менимча ҳозир Пўпанак қўлида бўлса керак! Ҳаммамиз биргаликда уни албатта қайтариб олишимиз керак! Бобомларнинг чақмоқ қоплариям керак бўлади... Тезроқ бекин, келишаяпти!

ВАҚҚОС: — (бекинаётиб) Сен хавотир олма, Янги йил! Аёз бобомлар ўшаларни олиб келишга, муз саройларига кетдилар. Ҳали замон келиб қоладилар. Биз сени албатта қутқазамиз! (Ваҳима ва Оҳоройлар кириб келишади).

ВАҲИМА: — Роса бопладикми-а, катта йўлга чиқасан деб, қалин чакалакзорга жўнатвордик. Энди унинг додлашини кўрасан. Вой-вой, шу қўрққанидан додлаган болаларни кўрсам беш кило семираман!

ОҲОРОЙ: — Ўзи ширингина бола эди, янаям ширин бўладиган бўлди-да! Ботқоқлик ва балчиқзорда бироз сайр қилсин, қурбақа ва бойқушларнинг нафис овозларини эшитиб бир баҳра олсин! Ҳа-ҳа-ҳа!

ЯНГИ ЙИЛ: — Ҳа ярамаслар, у болани алдаб нега бошқа томонга жўнатвордиларинга?

ВАҲИМА: — Қаранг-а, бу кишимнинг сайрашларини. Сени гапиришга умуман ҳаққинг йўқ! Мен сени ҳозир, у-у-у!

ОҲОРОЙ: — Қани, турчи ўрнингдан!

ВАҲИМА: — Э ўргулдим, бурнингдан!

ИККАЛАСИ: — Тасқарали турқингдан! (Иккаласи қотиб-қотиб кулишади.)

ВАҲИМА: — Яна янги йил эмиш! Бизга мана бу аҳволингда кўпроқ ёқасан! Қани юр!

ОҲОРОЙ: — Пўпанак ҳузурида сени бундан ҳам «чиройлироқ» қилиб безатамиз!

ИККАЛАСИ: — Якаму-нак, Яккаму-нак!
Ҳукмдоримиз Пўпанак.
Нак-нак, нак-нак-нак!
Наку-наку, Накунак!!!

(Улар ашула айтишиб, Янги йилни олиб чиқиб кетишди). Уларнинг ортидан бекинишиб Ваққос ва Паққослар кетишади. (Чироқ аста-секинлик билан ўчиб, саҳна қоронғилашади).

———————————

ТЎРТИНЧИ КЎРИНИШ.

(Атрофлари чакалаклар билан ўралган Пўпанак салтанати дарвозасининг олди. Атрофга аланглашганича Ваққос ва Паққослар кириб келишади.)

ВАҚҚОС: — Менга қара Паққос, сеҳрли китобинг улар қўлига тушиб қолгани ёмон бўпти-да. Агарда улар ундан фойдаланадиган бўлишса, бизларга жудаям қийин бўлади. Кейин улар янги йилни нима қилишаркин-а?

ПАҚҚОС: — Ҳеч нарса қилишолмайди. Кейин бизлар ахир болаларга, бобомларга сўз бердик-ку, қутқарамиз деб. Чамамда, Янги йил ҳам бўш келадиганларга ўхшамайди. Бу йилгиси бошқачароқ. Қанақа қилиб кирсак экан-а?!

ВАҚҚОС: — Сен нариги томонни бир текшириб кўр-чи. Мен бу томонни қараб кўраман.

(Паққос чиқиб кетади, Шу пайт бошқа томондан Чилтингтой чиқиб келади.)

ЧИЛТИНГ: — А-ҳа, қўлга тушдингми, сотқин, чақма-чақар!

ВАҚҚОС: — Ким сотқин, муттаҳам ўғрилар! И-а-а-а-а!

ЧИЛТИНГ: — Шунақами, энди ўзингдан кўр!

(Ўртада каратэ жанги кетади. Чилтинг енгилиб қочади Ваққос уни қувлаб чиқиб кетади. Бошқа томондан қўлларида узун найзага ўхшаган таёқларда Паққос ва Елимойлар жанг қилиб чиқишади. Елимой ҳам енгилиб қочади. Паққос уни қувлаб юборади. Шу пайт Ваққос ҳам кириб келади.

ВАҚҚОС: — Роса таъзирини еди, ярамас!

ПАҚҚОС: — Бопламоқчи эдиму, қочвордида! Ие, Аёз бобо ва Қорқизлар келишяпти!

(Улар кутиб олишга чопиб чиқиб кетишади.Чироқ ўчади).

(Давоми бор)

Қадрият

ОҚИБАТЛИ ХАЛҚНИНГ ЎҒЛИМАН

Рўза бошланишидан бир-икки кун олдин онам: «Нодир ўғлим, юр, шаклик қилиб бувингни кўриб келамиз», — дедилар. Шунда мен онамдан «Шаклик деганингиз нима?» — деб сўрадим.

— Ўғлим, — дедилар онам, — рўза вақтида кўпчилик уйда ўтириб, Оллоҳ фарзларидан бўлмиш рўза тутади, тоат-ибодат қилади. Шунинг учун рўза бошланишидан аввал кексаларни, касалларни, яқин қариндош-уруғларни шаклик қилиб кўриб келадилар.

Шунақанги ажойиб урф-одатларимиз борлигидан фахрланиб кетдим. Онам билан кетатуриб йўлда бозорга ўтдик. Чиройли патирнонлар, ёнғоқ-майиз, қаймоқ харид қилдик. Ҳаммадан ҳам ажойиби бирибиридан мазали оппоқ нишолдаларнинг қай бирини олишни билмай ҳаяжонланиб қолдик. Хуллас, харид қилган нарсаларимизни олиб, бувимникига кириб бордик. У ерда амма-холаларимиз ҳам йиғилишган экан. Бирпасда бувимнинг уйлари катта меҳмонхонага айланди.

Бу ерга тўпланганлар бири олиб, бири қўйиб халқимизнинг яхши удумларидан, исломнинг гўзал анъаналаридан сўзлашиб ўтирдилар.

Айниқса, катта аммамнинг сўзлари менга таъсир қилди. — Шак кунларида, — дедилар у киши, — бирор яқин одами қазо қилганлар, уларнинг хонадонларига бориб кўнгил сўрашлари, бир калима Қуръон ўқиб, руҳини шод этишлари ҳар бир мўмин мусулмоннинг инсоний бурчидир. Чунки, охир-оқибат ҳаммамизнинг ҳам борар жойимиз бир. Шундай экан, бир-биримизга оқибатли бўлайлик, орамиздан иймон, диёнат кўтарилмасин.

Бувимнинг ҳузурларидан қайтар эканмиз, йўл бўйи хаёлимдан у ерда ўтган гап-сўзлар кетмади. Шундай меҳри дарё, оқибатли, диёнатли кишилари бисёр халқнинг ўғли эканимдан кўнглим ғururга тўлди.

Нодир ЭРГАШЕВ,
Тошкент,8-синф ўқувчиси.

Меҳрибон, меҳри бор муаллим

— Билмаганингизни сўраб ўрганинг, ҳатто жуда банд бўлган вақтимда ҳам тортинманг, аммо уялиб индамай кетсангиз, кечирмайман.

Бу сўзлар тажрибали муаллима Маҳбуба опа Пўлатованинг шогирдларига насиҳати. Жонкуяр устоз Фарғона вилояти, Учкўприк туманидаги 20-мактабда бошланғич синфлар бўйича илмий бўлим мудири, «Соғлом авлод учун» ордени нишондори. Муаллиманинг ҳаракатлари боис кам таъминланган оила фарзандларидан 37 нафари юз фоиз бепул озиқ-овқат, 57 нафар ўқувчи эса имтиёзли овқат билан таъминландилар. Ногирон болалар Акмал Ҳайдаров, Шуҳрат Қурбоновга ўз хонадонларида ўқитиш ташкил этилди. Ушбу билим даргоҳи вилоятда биринчилар қаторида ЮНЕСКОга аъзо қилингани ҳам Маҳбуба опа сингари мураббийларнинг саъйи ҳаракатлари туфайлидир.

СУРАТДА: М. Пўлатова шогирдлари даврасида.

Одамларга шодлик келтирайлик

СИЗНИ ЭНДИ ТУШУНДИМ, БОБО

Қадим Марғилоннинг «Қозиён» қишлоғида Уста Неъмат исмли бир инсон яшайди, касбикори мантипазлик. Топган-тутганларининг энг кўп қисмини хайрия ишларига сарфлайди.

— Бобожон, жуда кўп пул ишлайсиз, лекин нега катта иморатлар қурмайсиз, машина олмайсиз, биз ҳам бой-бадавлат эмас, ҳамма қатори яшаймиз, майлига-ю, энди айтаяпман-да.

Неъмат бобо кичик набирасига бу сўзларни кимдир ўргатганини фаҳмлади-ю, ўша одам бу ҳақда жудаям билгиси келаётганини ҳам англади.

— Чироғим, одамларга яхшилик қилиш қанчалик яхши эканлигини кейин тушунасан, — дея гапни қисқа қилди...

Дам олиш кунларининг бирида бобо қақажон набирасини саҳар уйғотди.

— Тур, чироғим, сени бир жойга олиб бораман.

Икковлон тўртта қопда ун, гуруч ва бошқа совға-саломларни олиб, қардош Тожикистоннинг Хўжанди томон йўл олишди. Ўшанда бу юртда нотинч воқеалар юз бериб турганини набира жуда яхши биларди.

— Қўшниларимиз нотинч бўлиб турганда, уларга озгинагина мадад ҳам асқотиб қолади болам, — йўл-йўлакай уқтирди бобо.

Набира қўшни республика вакилларининг шодликларини, кўнгиллари тоғдек кўтарилиб, кўзда ёш билан отахонни қучишларини ўз кўзлари билан кўрди, кўнгли аллақандай фахрга тўлиб, шундай сахийқалб инсоннинг набираси эканлигидан фахрланди. Қайтишларида унга машҳур санъаткор Жўрабек Муродов ўз дастхатини ёзиб берди.

Навбатдаги саёҳат Фарғонага — вилоят кўрсоқовлар мактабига бўлди. Бу ердаги воқеалардан ҳам ҳаяжонланмай илож йўқ эди. Набира уйига келиб бобосининг қаерларга хайрия ёрдами кўрсатаётганлигининг ҳисобини олди. Йўқ, бу оддий қизиқиш эмас, меҳридарё инсоннинг ишлари билан янада кўпроқ фахрланиш нияти эди. Мана, ҳисоб-китоб натижалари. Неъмат ота ҳар ойда ўз жамғармаси ҳисобидан аллақанча жойга маблағ ўтказиб тураркан. Булар: 1. Афғон урушидан жароҳатланиб қайтган ва вафот этган жангчи оиласи. 2. Кўзи ожиз болалар мактаб-интернати. 3. Қизил Ярим Ой жамияти. 4. Соғлом авлод учун, «Маҳалла» хайрия жамғармалари. 5. Болалар уйи. 6. Масжидлар, мактаблар, болалар боғчалари.

У бобожониси номига юқорида номлари саналган ташкилотлардан келган раҳматномалар, миннатдорчилик мактубларини ўқиб бўлгач, ташқарида ўз юмушлари билан банд бўлган Неъмат отанинг ёнига бориб: «Сизни энди тушундим, бобожон?» дея маҳкам қучди.

Зебохон ҚОДИРОВА,
Марғилон медицина билим юрти толибаси.

«ЕТИМ ЭМАССИЗ, БОЛАЖОНЛАР!»

Олис бир қишлоқда ёлғиз чолу кампир яшар экан. Кунларнинг бирида уларнинг уйидан унча олис бўлмаган ерда қаттиқ жанглар бўлибди. Олишувлар тугаб, тутунлар тингач, қариялар ўша ерга боришибди. Шунда уларнинг қулоғига ёш боланинг йиғи товуши эшитилибди. Гўдак мағлуб бўлган душман аскари жасади ёнида экан. Кампир болани қўлига олибди, чол бўлса: «Бола юртимизга ёвуз ният билан бостириб келган душманнинг фарзанди, уни ташлаб юбор», дебди. Онахон бўлса:

«Гўдакнинг душмани бўлмайди», дея уни бағрига босиб, ўз фарзандидек тарбия қилган экан.

Муборак опа Мирсалимова бу ривоятни Янгибозор қўрғонида жойлашган болалар ва ўсмирлар ижодий уйида айтиб берди. Яқинда бу ерда «Сизлар етим эмассиз болажонлар», деб номланган тадбир бўлиб ўтди. Унга Юқори Чирчиқ туманидаги мактабларда ўқиётган 31 нафар ота-онасиз болалар таклиф этилди. Тўкин дастурхон тузалди. Болаларга Ўзбекистон ёшларининг «Камолот» жамғармаси туман бўлими, «Соғлом авлод учун» хайрия жамғармаси туман бўлими, «Равшан» хусусий фирмасининг қимматбаҳо совғалари топширилди.

Латифжон МАНСУРОВ,
Юқори Чирчиқ тумани,
Кавардон қишлоғи.

Қиш қувончлари

«... Бу миллатнинг эртасини яратувчи болалари бор. Бу болаларнинг юрагида миллий ифтихор илдиз отмоқда.

— Миллат нима? — деб сўрашганда:

— Мен ўзбекман, — дейди улар фахр билан, кўзлари ёниб».

Ана шу яратувчи ўзбек болалари таътилда нима қилишаётир?

— Тўп тепвоммиз, мазза қивоммиз, — дейди улардан бир гуруҳи жўравозда.

— Соғлом авлод бўвоммиз!

— Соғ танда соғлом ақл, — қичқиради яна бири.

— Ватанни севаётирмиз, — дейди табиатни томоша қилаётган, афтидан ўйинга қўшилмаётган (қўшишмаганми?) бошқа бири. Ҳазилми, истеҳзо(?) билан.

— «Соғ танда соғлом ақл»лиги рост. Лекин, ақлни пешлаш учун ўқиш керак.

— Э, э, э...

— Яна ўқишми?

— Муаллиммисиз?

— Нимани ўқиш керак?

— Масалан, Ўзбекистон тарихини, «Алпомиш»ни, «Гўрўғлининг туғилиши»ни.

Қани, айтинглар-чи, ораларингда ким шу китобларни ўқиган?

— Э-э-э...

— Каникулда ўйнаб қолвеиш керак.

— Уқивоммиз.

— Тарих бузиб ёзилган экан, дадам айтди.

— «Алпомиш»ни ўтган йили ўқиганман, кеча «Гўрўғлининг туғилиши»ни ўқиб тугатдим. Кечроқ тарихни бошлайман.

— Отинг нима?

— Худоёр Ҳамдамовман.

— Ўзбекмисан?

— Ўзбекман.

— Манам ўзбекман.

— Менам.

— Ҳаммамиз ўзбекмиз.

ЗЎР ЭКАН

Танишиб олдик. Сочлари сарғиш, негадир грузинга кўпроқ ўхшаб кетадиган Худоёр Ҳамдамов — Собир Раҳимов туманидаги 22-мактабнинг 7-синф ўқувчиси. Эртак, айниқса, достон ўқишни яхши кўраркан.

— Яқинда «Тўрт улус тарихи»ни ўқидим. Қийналиб бўлсаям ўқидим. Зўр экан!

...Кутубхонага шошиб кирган болакайдан сўрайман:

— Исминг нима?

— Темур.

— Қайси китоблар қизиқтиради?

— «Темур тузуқлари» билан танишиб чиқмоқчи эдим.

— Жуда зўрсан-ку! Ўқитувчинг тавсия қилгандир-да?

— Йўқ, дадам гапириб берган эдилар. Қизиқиб қолдим.

Ўзимда йўқ хурсанд бўлиб кетдим. Тарихимиз ғуборлардан тозаланмоқда.

ЎН БЕШ САВОЛГА ЎТТИЗ ЖАВОБ

— Ҳаммамиз ўзбекмиз, дедиларинг-а?

— Нима, ўзбек бўлмай ким эканмиз?

— Ўзбекча гапираяпмиз-ку!

— Хўп, хўп, ўзбек экансизлар. Қани айтинлар-чи, ҳазрати Навоий бобомиз ким бўлган?

— Ўзбек адабиёти асосчиси.

— Ўзбек.

— Абу Али ибн Сино-чи?

— Ўзбек.

— Ҳазрати Яссавий бобомиз-чи? — Ким билади?..

— Ўзбек.

— Авлиё бўлган.

— Алишер Навоий бобомиз неча ёшда ўқишни бошлаган, биласизларми?

— 4 ёшида.

— 4 ёшида?

— Қуш тилини, ёд олган,— деди Худоёр. Сўнг нечукдир қизариб, сўзини тўғрилади. Фаридиддин Атторнинг «Мантиқут тайр (Қуш тили)» асарини ёд олган. Лекин мактабга етти ёшидан борган. Кўп китоб ўқиган.

— Ибн Сино бобомиз-чи?

— У кишиям кўп китоб ўқиган. У киши зўр дўхтир бўлган.

— Йўғ-э?

— И-йй, дўхтирмас, табиб бўлган.

— Ўзининг кутубхонаси бўлган.

— Ўзиникимас, подшоҳники.

— Ўзиники!!!

— Э, дуп...

— Нима-а?

Шу орада жанжал чиқишига сал қолди. Дарҳол аралашдим.

— Ибн Сино бобомиз зўр табиб бўлган. Китоблари албатта жуда кўп бўлган. Кутубхонасиям бўлган. Лекин бобомизнинг ўзи подшоҳ Маҳмуд Ғазнавий, подшоҳ Маъмун кутубхоналаридан роса фойдаланганини айтиб, ёзиб кетган. Ҳатто, болалар, биласизларми, у киши: «Ўн етти ёшимгача шунчалик кўп ўқиган эдимки, кейинги ҳаётим — шу билимларимни тажрибада синаб кўриш ва такомиллаштириш бўлди, холос», деган экан.

Сизлар, кутубхонадан, мана, қайси китобларни олиб ўқияпсизлар?

— ...

— Қўл тегмаяпти.

— Вақтивуза йўқ.

— Мен кутубхонадан Бўривой Аҳмедовнинг «Тўрт улус тарихи»ни олдим.

— Уйимизда китоб кўп.

— Бизаникидаям роса кўп. Дадам нуқул китоб ўқийдилар.

— Сен-чи?

— Э, э...

— Мениям дадам нуқул китоб ўқигин, дейверадилар.

— Менам ойимдан қочиб чиқдим. «Китобни ўқи, ўқи...»

— Мен «Тонг юлдузи»да чиқаётган «Ватан билан танишув»ни ўқиб борвомман...

БУ КИТОБЛАРНИНГ УМРИ ТУГАДИ

«...кутубхонадан янги китобларнинг ёқимли ҳиди анқийди. Ногаҳон, кўзим жавоннинг пастки қисмида чанг босиб ётган, назардан қолган китобларга тушди. Улар Лениннинг томликлари, КПСС тарихи китоблари эди. Уларнинг ичида «Ўзбекистон тарихи» китоби ҳам бор эди. Ўқувчилик йилларимни эсладим...»

«...кутубхонадан қайтар эканман, яна кўзим ўша чанг босиб ётган китобларга тушди. Юрагим ғаш тортди. Ёлғоннинг умри қисқа, деганларидек бу китобларнинг ҳам умри, қадр-қиммати тугади».

«Чангда қолган китоблар», «Тонг юлдузи» 1996 йил 27 декабрь.

ЮЛДУЗХОН.

КЕРАКСИЗ ҚОҒОЗЛАР ЁКИЯНА ЧАНГДА ҚОЛГАН КИТОБЛАР ҲАҚИДА

Энди жумҳурият ўқув ишлаб чиқариш марказидан кеча Ўзбекистон Халқ таълими вазирлигига жўнатилган 35—1 номерли маълумотномани ўқинг.

МАЪЛУМОТНОМА

Республика ўқув ишлаб чиқариш маркази сизга шуни маълум қиладики, ўқув марказимизда коммунистик руҳда ёзилган китоб-дарсликлар, ўқув қўлланмалари, журналлар, газеталар, плакатлар, бадиий асарлар қолмади. Кутубхонадаги қуйидаги дарсликлар: Основа экономических знаний, 18, 10.91 йилги далолатнома билан, История СССР, Новейшая история, КПСС тарихи, 11 июль 1990 йил далолатномаси билан рўйхатдан ўчирилган кераксиз қоғозларни қабул бўлимига топшириш учун тайёрлаб қўйилди.

В.В.Б. Бош раҳбар (имзо) Назарова С. Н.

Кутубхоначи (имзо) Хўжаева Е. Н.

Қалай, ҳалиям кўзингизга ишонмаяпсизми, ё журналист (Юлдузхон)нинг башорати тўғри чиққанига? Ишонаверинг. Рост, ўнг келди. Унг келгандаям чўнг келди. Ёлғон... ёлғоннинг эса... яна умри қисқа бўлди.

Кўчирмага қайтамиз. «...энди уларнинг ўрни болажонларимизнинг севимли маскани — кутубхонада эмас, балки қоғоз чиқиндилари уюмида бўлиши лозим».

Шундай бўлди. Республика ўқув ишлаб чиқариш маркази томонидан: «...кераксиз қоғозларни қабул бўлимига топшириш учун тайёрлаб қўйилди».

Раҳмат ҳақиқат, Ҳаққа раҳмат!

Алвидо, эй, «СССР тарихи» каби кераксиз қоғозлар! Салом, янги ёзилаётган «Ўзбекистон тарихи»миз!

Таътил майдонларидан қайтарканман, (болалар ўйнаётган жойни, шартли равишда, таътил майдони, деб атадик) болалар шитоб билан яна тўп сура кетишди. Тахмин қилдимки, айни дақиқада мамлакатимизнинг юзлаб таътил майдонларида минглаб болалар тўп сураётир. Куч синашаётир. Майли, соғ танда соғлом ақл. Аммо, ақлни пешлаш учун ўқиш керак. Билим манбаи китоблар эса кутубхона — нурхонада — сизга илҳақ; азиз болалар. Қани энди, Кутубхоналар — ТАЪТИЛ МАЙДОНЛАРИНГИЗГА айланса. Ғуборлардан тозаланаётган тарихимизни ўқисангиз. Беғубор тарих беғубор юракларга кўчса.

Токи бемалол: «...бу миллатнинг эртасини яратувчи болалари бор. Бу болаларнинг юрагида миллий ифтихор илдиз отмоқда...» дея олсак.

Тилагим шу менинг
Истагим ҳам шу.
Мангу қарор топсин,
Шу Ватан мангу.

ЎРОЛ ЎЗБЕК.

Ўйин авжида...

ТОНГ ЮЛДУЗИ
Муассислар:
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ, ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МАТБУОТ ҚЎМИТАСИ

Бош муҳаррир Умида АБДУАЗИМОВА

Таҳрир ҳайъати:
Наримон ОРИФЖОНОВ,
Омон МАТЖОН,
Гулнора ЙЎЛДОШЕВА,
Марат ШАФИЕВ,
Феруза ЖАЛИЛОВА.

IBM компьюте... тер... саҳифаландив... усулида босилди. Ҳаж... 1 босма табоқ
Буюртма — Г -018.
9381 нусхада босилди.
Қоғоз бичими — А-3.
Босишга топшириш вақти 19.00
Топширилди — 18.30

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 000137
Манзилимиз: 700083, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Нашр кўрсаткичи: № 64563
Телефон: 33-44-25

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: Буюк Турон кўчаси, 41-уй
1 2 3 4 5 6